

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր ըստին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին Տեսչութիւն. Հերամապատկան իր-
քն զարգացան առարկայ. Կովկասեան հայոց
Բարեգործական ընկերութեան կողմից. Նամակ
Ղուբայից. Նամակ Հէլսինգֆորսից. Ներքին լու-
րագրութիւն Տեսչութիւն. Թիֆլիսի հայերը
և իրանց զբաղմունքը. Արտաքին լուրեր. Ռուս-
Ղուբայից. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆ. ՏԱՍՆԱԿԱՆ
ԹԻՖԼԻՍ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Արտաքին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՐԱՄԱՊԱՏՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՆԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՌԱՐ-
ԿԱՅ

Փաստ է, որ մեր երկրի անտեսական կեանքի
մէջ չհերամապատկան իրերը և կարողութիւնը
նախկին: Նա այժմ գրաւել է մեր աղքատեա-
կութեան ուշադրութիւնը և այն պատճառով որ
ցերեւել սերմի տարածվելու հետոյ, վերջին
տարիներէն բոժոժի բերքը սկսել է լաւանալ:
մինչդեռ առաջ նա համարուած բոլորովին բեր-
չէր տալիս սերմի հիւսնադրութեան պատճառով:

Սակայն որպէս զի չհերամապատկան իրերը
նախ մեր երկրի մի քանի տեղերի համար հաս-
տատ պարտաւորւած, որպէս զի նա կարողանայ
կազմել տեղացիների եկամուտի հաստատ աղ-
բւոյնից մինչ, որպէս համար հարկաւոր է, որ
ժողովուրդը փոքր առ փոքր սովորի կանոնաւոր
կերպով տանել այդ գործը, փոխարինելով նախ-
կին անհարկաւորապէս եղանակները գործնա-
կան աւելի խելացի, աւելի օգտակար կերպերով:
Այժմ մեր գիւղացիները մտաւորն մօտ 1 ռուբ-
լի փող են վճարում իւրաքանչիւր սերմի համար,
մինչդեռ առաջ խորատանի սերմի միւսիւրը մի
քանի կոպեկով էին ձեռք բերում:— և չը նայե-
լով որ դրանով գիւղացին մեծ ծախս է անում
սերմ ձեռք բերելու համար, այնու ամենայնիւ, ի-
տական սերմը նա պահում է նոյն կերպով
նոյն ձևով, ինչ ձևով որ պահում էր սրանից
տասն կամ տասն և հինգ տարի առաջ:

Հերամապատկան գործնական մասի մէջ
համարեա փոփոխութիւն չէ եղել, բացի այն մի
քանի տեղերից, ուր կամ մասնաւոր չհերամա-
պատկան են ուր կոխել և կամ հիմնով են օր-
նակել չհերամապատկան:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

III

Հնորայի վրացի հրապարակախօս պ. Նիկոլա-
ձէ նորերս մի շատ ճիշդ միտք յայտնեց տեղա-
կան մամուլի մասին, որքան յիշում եմ վրացի
հնագէտ Բաբրաձէի մատնան առիթով:

Ամենքն էլ յիշում են, անկասկած, որ հանգու-
ցեալ հնագէտի մահուան ժամանակ տեղական
լրագիրներից մի քանիսը արտասովոր աղմուկ
հանեցին, գովաւանքներ, ողբերկած ցաւակցու-
թիւններ, պատկերներ, ձուներ... Եւ շատերից այն
ժամանակ այսպիսի նկատողութիւններ լսեցի.—
«Եթէ յիշուի մի այսպիսի մեծ ոյժ էր Բաբրաձէ,
այս ինչու ուրեմն կենդանութեան ժամանակ
նրան յիշող, նրա մասին խօսող չը կար...»: Խօ-
սելով այդ մտած մարդու դիակի վրա տեղի ու-
նեցող ողորդած ցոյցների մասին, պ. Նիկոլաձէ
«Новое Обозрение» լրագրում մոտաւորապէս այն
կարծիքը յայտնեց, թէ մամուլը պէտք է աշխատի
իր արտապայտած ցոյցների ժամանակ չափ
չանց կացնել, իմանալ իւրաքանչիւրի տեղը և
արժէքը և զննատեղ իւրաքանչիւրին նրա ունե-
ցած նշանակութեան համեմատ, առանց ծայրա-

ելթէ մի քանի չհերամապատկան մի խումբ մաս-
նաւորներ կարողացան կարճ միջոցում գործնա-
կան մեծ օգուտներ ցոյց տալ, ուրեմն որ-
քան առաջ կերթար մեր երկրի չհերամապատկա-
նութիւնը ընդհանրապէս, եթէ այդ գործի վրա ա-
ռանձին ուշադրութիւն դարձնէր, և յարմար տե-
ղերում լինէր դպրոցական աւարկայ ու-
սումնարանների մէջ:

Եթէ անկարելի է առ այժմ ունենալ բուն չ-
հերամապատկան զարգացում, գործնական չհերամա-
պատկան պատրաստութիւն համար, դա փոխարե-
նաւոր է այս և այն զարգացում մտնել գործ-
նական չհերամապատկանութիւնը մի կողմից աւար-
տողներին այդ գործի հետ ծանօթացնելու հա-
մար, իսկ միւս կողմից ժողովուրդին այդ պարագ-
մունքի մասին աւելի կանոնաւոր տեղեկութիւն-
ներ հաղորդելու համար:

Եթէ կարելի է հիմնել գիւնդործական, այդե-
ղործական, կաթնատնտեսական զարգացում, ան-
կասկած կարելի է հիմնել և չհերամապատկան
զարգացում: Եթէ կարելի է այս և այն զարգացում
մտնել զանազան գործնական առարկաներ, ան-
կասկած կարելի է չհերամապատկանութիւնն էլ դարձ-
նել զարգացական առարկայ.— և դա կը լինի մի
մեծ նպատակ մեր երկրի այդ կարեւոր արդիւնա-
բերութեան համար:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԲԱՆԻՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ-
ԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերու-
թիւնը խնդրում է մեզ ստել հետեւեալը.

Ընկերութեան Արմաւիրի (Վուր. Նաւ.) նորա-
բաց տեղական վարչութիւնը ուղարկել է խորհր-
դին, համաձայն ընկերութեան կանոնադր. 49-ր
յօդուածին, յանուն ընկերութեան հանգանակած
գումարից 8,000 ռ.: Խորհուրդը կարգադրած է
քաղաքին հայ թերթերում հրատարակել տեղա-
կան վարչութեան այդ մասին գրութիւնը: Ուստի
ուղարկելով ձեզ նոյն գրութեան պատճէնը՝
արանում ներխալված, խոնարհաբար խնդրում
ենք չորս անիւ ձեզ թերթի միջոցով համարում
զետեղել նոյն գրութիւնը ամբողջութեամբ, որով
յոյժ պարտաւորւած կը լինէր ընկերութեան խոր-
հուրդը:

Եղբայրներ համեմատ իր գովաւանքներ կամ պա-
խարակութիւններ մէջ...

Իրաւացի կարծիք:
Եւ ամեն անգամ երբ տեղական մամուլը, թէ
վրաց, թէ ռուսաց և թէ հայոց, սկսում է խօսել
մի որ և է մարդու գործունեութեան, կամ մա-
հաւան առիթով, երբ սկսում է արծարծել որ և է
խնդիր, կարծիքների, գովաւանքների և համակրու-
թեան կամ հակակրութեան այնպիսի տարբերու-
թիւն է ցոյց տալիս, որ մարդ ակամայ յիշում է
վերս բերած իրաւացի միտքը...

Եւ չեմ ուրանում, որ կան հարցեր և անձնա-
ւորութիւններ, որոնց վրա կարելի է կուսակա-
ցական, կամ ուրիշ խօսքով ուղղութիւն և ան-
տեսակէտից նայել: Օրինակի համար մի և նոյն
հարցի վրա բոլորովին այլ հայեացք կարող է ու-
նենալ զիցուք մի «Temps», կամ մի Daily
News», մի «Standart», կամ «Allg. Zeitung».
մի որ և է խնդիր վրա նոյն աշխարհ չեն կարող
նայել զիցուք «Новое Время» և «Русскія Вѣдо-
мости», կամ «Русская Мысль» և «Русскій Вѣс-
никъ». Բայց այդ, եթէ այսպէս կարելի է ասել,
ուղղութիւն և ան տեղեկութիւններ խնդիրների հետ
միասին թէ եւրոպական, թէ ռուսաց և թէ մեր
տեղական մամուլի համար երեւան են դալիս
խնդիրներ, հարցեր և զեպեր, որոնց մասին բա-
րեւիղձ մամուլը պէտք է վերաբերվի կամ նոյն
յարգանքով, և կամ նոյն անուշադրութեամբ, եթէ
հարցերը և զեպերը այդ մամուլը չափում է,

ԱՆԱՅԵ ԳՐԱԾԻՆԵՐ:

«1890 թ. մայիսի 27-ին Արմաւիրի հայոց ե-
կեղ. ծխակ. տղայոց միջոցաւ ուսումնարանի
դահլիճում կայացաւ տեղական վարչութեան
հիմնադրող նիստը: Նիստին նախադասում էր պ.
Ալեքսանդր Թորոսեանց և ներկայ էին վարչու-
թեան բոլոր անդամները: Նիստի նախագահ պ.
Ալեքսանդր Թորոսեանց յայտնելով, որ ընկերու-
թեան ստորագրվող անդամները և նուէր տուող-
ները վերջնականապէս եկել են այն եզրակացու-
թեան, որ ընդհանուր հիմունքների վրա պէտք է
միասնաւորվի հայոց Բարեգործական ընկերու-
թեան հետ, հարց առաջարկեց, թէ վարչութիւնը
ինչ է կարծում, արդե՞ր հարկաւոր է կանոնա-
ւորութեան հիմունք վրա փողը ամբողջապէս ու-
ղարկել խորհրդին, թէ ոչ: Վարչութիւնը միաձայն
որոշեց, որ փողը ամբողջապէս ուղարկվի ի ան-
դամներին խորհրդի ըստ ընդհանուր արմա-
ւորութեան կանոնադրութեան: Հետեւալ օրը վար-
չութեան գանձապահ պ. Գարուիւն Թորո-
սեանց ստորագրված գումարից ութն հարաւ
(8000) ռուբլի հաւաքեց և յանձնեց Ростовскаго-
на Дону отдѣленіе Азовскаго-Донскаго коммерчес-
каго банка-ին խորհրդից հասցնել: Փողը պատա-
յից ստանալու համար խորհուրդը Բոստոլից ըս-
տացադիր կը ստանայ: Մնացած փողը վարչու-
թիւնն հետզհետէ կուղարկէ: Վարչութիւնն խնդ-
րում է փողը ստանալուց յետոյ գրել ի միասնու-
թիւն: Խորհուրդը փողի մասին եղած տարաձայնու-
թիւնները բոլորովին վերջացած կարող է համա-
րել և վարչութեան հայեցողի հետ վարվել կա-
նոնադրի ընդհանուր հիմունքների վրա. ուստի և
վարչութեան անդամ պ. Գովառնիս Ստեփան-
սեան Եզօրեանցին առած № 7 հաւատարմագր-
վել այլ և անգոր համարել: Վարչութիւնն իրա-
րում է անյապաղ ուղարկել 200 օրինակ հե-
րէն-ուսերէն տպած կանոնադրի, 100 օրինակ
հրահանգ, 100 հատ մատական անդամների հա-
մար չքղել տպագրած անդորարգրեր, ուղարկելով
միասնապէս թէ անցեալում ուղարկված իրեղէն-
ների և թէ արանց հաշիւը:

«Նախագահ վարչութեան» Ալեքսանդր Թորո-
սեանց, գանձապահ պ. Թորոսեանց, անդամք Բ.
Կուսիկեանց, Գ. Եզօրեանց, Օվակիմ Կասպա-
րեանց, քարտուղար Գ. Տէր-Մկրտչեանց»:

Այսպէս ասած հասարակական մաշտա-
բով և ոչ թէ լրագրի մասնաւոր տեսակետերով
կամ խմբագրի և հրատարակչի անձնական հայե-
ցակէտերով...

Շատ անգամ ես առիթ եմ ունեցել ներկայ լի-
նեւու Թիֆլիսի Գիւղատնտեսական ընկերութեան
ժողովներում: Այդ ընկերութեան նիստերում յա-
ճախ են կարդացվում գեղեցուկներ: Գիւղ. մէ-
կը գեղեցուկ է կարդում չհերամապատկան
մասին: Նա սկսում է այս խօսքերով. «Հերամա-
պատկանութիւն մեր երկրի անտեսական կեանքի
մասին խօսելը և նրանից է կախված մեր ժո-
ղովրդի բարեկեցութիւնը»:

Մի ուրիշ գեղեցուկ է կարդում զիցուք ա-
նասնապահ և ուրիշ մասին: Նա էլ սկսում
է այսպէս. «Մեր անտեսական կեանքի մէջ ա-
նասնապատկանութիւնը առաջին տեղն է բռնում. նը-
րանից է կախված մեր գիւղացու բարօրութիւ-
նը»:

Մի երրորդ գեղեցուկ անկող գիւնդործու-
թեան մասին, սկսում է այսպէս. «Գիւնդործու-
թիւնից է կախված մեր ժողովրդի անտեսական
բարեկեցութիւնը, որովհետեւ դա առաջին տեղն է
բռնում նրա անտեսութեան մէջ»: Եւ այդպէս
անա ամեն տեսակ գեղեցուկներ, լինեն նրանք
կաթնատնտեսութեան, հանքագործութեան, այդե-
ղործութեան, քարակալ արդիւնաբերութեան, թէ
ոչխարների և կովերի պահպանութեան մասին,

ՆԱՄԱԿ ԳՈՒԲԱՑԻՑ

Գունիսի 6-ին

Բաղուի նահանգը չըլելուց յետոյ այցելեց նո-
րերս և մեր քաղաքը Մակար վարդապետ Բար-
խուղարեան: Երկու չաբաթ մնաց նա այստեղ.
զնաց և դաւառիս թրքախօս Գիւլար հայ գիւղը,
ուր հայոց եկեղեցին օծելու դիմաւոր մնաց մի
չաբաթ: Այդտեղ եկեղեցու օծումը, որը կատար-
վեց մայիսի 27-ին, հաւաքել էր Ղուբայի հայ
հասարակութիւնից նշանաւոր մարդ: Անձամբ նը-
կայ է եղել նմանապէս և տեղիս դաւառապետ
պ. Ստոյանովի մի քանի տեղիս բարձր պաշ-
տօնեաների հետ: Գիւլարում վարդուց ի վեր
այդ եկեղեցին կառուցվել է հայկական մի զուգ-
րոյցի հետ, որոնց կառավարում է և հիմա, շա-
րունակ մի քանի տարի, քահանայութեան պաշ-
տօնում ձեռնադրվելուց յետոյ եռանդուն երեսնի
երիտասարդ տէր-Վահան քահանայ Տէր-Գալով-
րեանց: Սրա շնորհով Գիւլարի մաստաղ սերունդը
ուսանում է հայ լեզուն.—խօսում է այժմ այդ լե-
զուով:—Չանք է դրել ամեն միջոցով և մեծերի,
հասակաւորների մէջ տարածել հայոց լեզու ու-
սումնասիրութիւնը.—այդ լեզուով գիւղացիների
մէջ խօսելու Գալանի է, որ Գիւլարում խօսում են
թուրքերէն, բուն թաթերէն լեզուով: Նիստ ու կացը,
սովորութիւնները, և նոյն իսկ արարել, հազուտե-
ղէնները՝ բուն իսկական թրքական.—թաթարական
են: Հիմնել են գիւղը երան ստորտում՝ շրջա-
պատված սիւննի աղանդին պատկանող թուրք աղ-
քաքանութիւնն ունեցող բազմաթիւ գիւղերով: Գա-
լում են Գիւլարի ջուրը, տեղը, ճուրղիւնը: Գալտ-
նի է այդտեղի իր լաւ տեսակով խաշլաշը (макс),
լոբին, գինին, բրինձը, ցորենը: Գալանով
թրքերի մէջ՝ ընդունել են նրանից և մի
քանի վատ կողմեր, սովորութիւններ.—օրինակ
կան Գիւլարում հայ մարդիկ, որոնք երկու կին
ունեն: Անցեալ տարի երկու Գիւլարցի մի թուր-
քի հետ միասնաւոր կողպտել են մի ճանապար-
հոր թուրք այլ գիւղացուն, որից վերցրել են և
փողեր և մի հատ ոչխար: Կողպտվողը հայերին
ճանաչել է արանց գլխի երկար մազերով և
զանգաւորվելով, գտել ու մասնել է արանց Գիւ-
լարում: Գործը քննիչից անցաւ Բաղուի նահան-
գական դատարանը:

Գիւլարում յայտնի է նմանապէս իր գե-

միշտ սկսվում են այդ նոյն խօսքերով, թէ՛ «պա-
րաններ, արանից է կախված մեր ապագան», այն-
պէս որ այդ մասնաւոր գեղեցիկներին լու-
նով, մարդ չուարում է և չէ իմանում, թէ յիշուի
մի և է կովկասի անտեսական կեանքի մէջ առաջ-
նակարգ խնդիրը, որը երկրորդականը և որը չոր-
րորականը... Խրաքանչիւր գեղեցիկները այն
հարցն է համարում առաջնակարգ, որի մասին
ինքն է խօսում...

Նոյն ծիծաղելի.—առեւանգներ և ցաւալի.—երկ-
այլին է տեղի ունենում և մեր տեղական մամուլի
մէջ: Կարդալով տեղական լրագիրները, հետեւելով
թէ վրաց, թէ ռուսաց և թէ հայոց մամուլին,
մարդ չէ հասկանում, թէ որն է դրանց համար
առաջնակարգ խնդիրը մեր երկրի անտեսական,
մատուր և հասարակական կեանքի մէջ, և թէ ո-
րոնք են այդ մամուլի զանազան օրգանների կար-
ծիքով այն անձնաւորութիւնները, որոնց պէտք է
հաւատալ, յարգել կամ արհամարհել և մոռա-
նալ...

Մի կողմ թողնելով նոյն իսկ այն խնդիրները,
որոնց վրա, ինչպէս վերեւ ասեցի, կարելի է նա-
յել ուղղութիւն և ան կուսակցութեան և ոչ թէ ան-
ձինքն երկ) տեսակէտից, և որոնց վերաբերու-
թեամբ ես չեմ էլ ուղում, որ հաշտվեն այնպիսի
լրագիրներ, ինչպէս, օրինակ, «Кавказъ», «Новое
Обозрѣніе», «Իւլերիա» և «Тифлискій Листокъ»,

ղեկավարումը, առողջութեամբ գեղեցիկ սե-
ռը: Այդպէս աղջիկները և կանայք ամուսնա-
նում են երբեմն և մեր Ղուբայիները հետ և
օգուտը համարում է այն, որ նա առաջինը գի-
րականօր քաղաքացի է դառնում, թողնում է իր
գիրական—թղթական վարտիքն ու հալածը, հազ-
նում է թիֆլիսի թատերադահլիճ և չորսանգիւստը
և երկրորդ, որ ընտելանալով այժմ հայ գերբաստա-
նի մէջ, շուտով է ընտելանում, սովորում և հայ
լեզուն և բուն հայկական անարարութիւնը... Վեր-
ջինը միւս թղթական խաչմուտ հայ գիւղից հեռու
է գտնուում—առաջինը Շաքրաւուն է, երկրորդը
Միւշկիւրում: Խաչմուտն էլ կառուցել են մի
հայ եկեղեցի, որը գրեթէ պատրաստ է: Այդ գիւ-
ղը պատկանում է Զաքարիային: Հարուստ է այդ
գիւղը իր խիտ, անթափանցիկ, անանցանելի անտառ-
ներով, խաղողի այգիներով, արօտանոցներով,—
մեծ քանակութեամբ արդիւնահանուում է այդ գիւ-
ղից խաղող, գինի, ցորեն, տախտակեղէն և այլն,
որքան այդ գիւղը օգուտ է բերում, ցաւալի է
նոյնքան, որ մնաս էլ չառ տալիս: Աւագակները
միակ ապաստարան են գտնում խաչմուտի անտառ-
ներում: Ամառները նրանք այգեկոյց անպակաս
են լինում և շատ մեծաներ, կտորածներ են ա-
նում: Դա է պատճառը, որ սարսափը այնքան
ուժգին է մտել այդ գիւղի մէջ, որ մի քանիսն
գիւղից ստիպել է չուել անուր, տեղով Ղուբա,
թողնելով այնտեղ իրանց արան ու հունձը, կալն ու
գութիւնը, տունն ու աշխատանքը... Գլուխ փախ-
ցել են և Ղուբա, քանիտեղեւան փնջից բըռ-
նել, ապրում են:

Մակար վարդապետը այստեղի եկեղեցում մի
քանի օր շարունակ քարոզ խօսեց հրաւիրելով
ժողովրդի ուշադրութիւնը եկեղեցին յաճախե-
լու վրա: Հշմբաբա, որ ժողովուրդը յաճախում էր,
այցելում եկեղեցին անխորժ է խողովարդները
և թէ եկեղեցու ու քահանայի հաշտ կողմնակից-
ները: (Այստեղ կուսակցութիւնների է բաժանուել
քահանայական հարցը): Քարոզչի լեզուն Քաջբան
հասարակ, այնքան հասկանալի և ժողովրդական
էր, որ քանի գնում էր ասելի ու ասելի գրա-
ւոր էր ունեւորներին ուշադրութիւնը և նրան-
ցով ասելի լցնում եկեղեցին:

Երեկ, յունիսի 5-ին, առաւօտեան 8 ժամին
այստեղ ևս նկատուել եղաւ արեւի խաւարումը:
Եղանակը անձրեւային էր, բարակ շաղում էր ան-
ձրեւը և էջը թողնում տեսնելու, որ կողմն էր խալ-
պէս խաւարումը:

Մ. Ս.

ՆԱՍՏԱԿ ՀԷԼԵՆԻՆԻՍՏՈՐՈՒՅ

Յունիսի 1-ին

Հիւսիս չորրորդ ամիսն է, որ Ֆինլանդիայի
մայրաքաղաքը Հելսինգֆորսումն է: Եւրոպայի
շատ տեղերը տեսել և տարիներով մնացել են,
բայց պէտք է ասեմ, որ այս փոքր երկրի-
րը իր երկու միլիոն ժողովրդով շատ բաների
մէջ օրինակելի կացութիւն ունի: Եթէ ձանձրու-

«Արձադանք» և «Մշակ», բայց չէ կարելի չը խոս-
տովանել, որ կան խնդիրներ, որոնց վրա բարեխղճ
լրագրութիւնը կարող էր և պէտք էր մի քիչ
համարալուծութիւն ցոյց տալ, մի փոքր հայեացք-
ները նմանութիւն ցոյց տալ, որպէս զի հասարա-
կական կարծիքը կարողանար ճշգրտութեամբ որոշել,
թէ որն է իր կեանքի մէջ առաջնակարգ հարցը
և որը երկրորդական և չորրորդական:

Ես հիւս խոսում և այնպիսի բուն հեռու ին-
հարցերի մասին, որոնց վրա զիջուք հայոց մի լրա-
դիր աւելի կանց կարող է ասել, քան վրաց լրագի-
րը, կամ որոնց մասին ուսու լրագիրը այնքան և այն-
պէս չէ կարող խօսել, որքան հայոց լրագիրը,—
բայց այդ բոլորից դուրս էլ, կրկնում եմ, կան
խնդիրներ, որոնք տեղական բոլոր լեզուներով
հրատարակուող լրագրութեան համար հաւասար
ուշադրութեան արժանի պէտք է լինեն, որոնց
վրա բոլոր լրագիրները պարտաւոր են նայել
երկրի ընդհանուր շահերի մի և նոյն տեսակե-
տին:

Չեմ կարծում, որ ապացոյցներ բերելը հար-
կաւոր լինի:

Մեր տեղական դանազան լրագիրներն այդ
սխալ և անհամակրելի ընթացքի նորոյն ահա,
միտմիտ ընթերցողը, միտմիտ հասարակութիւնը չէ
կարողանում հետևելու, թէ ճշմարիտ «որն է
պղնձը և որը ոսկին»:

Օրինակ. մի ժամանակ «Новое Обозрение»-ի

թիւն չը լինէր յարգու ընթերցողների համար, կա-
րելի էր գտնել մէկ տարի «Մշակ» ամսն մի հա-
մարի մէջ մի օրտակար հրահանգիչ յօդուած աղ-
պել: Ի հարկէ ոչ ոք չի ասի թէ ֆինլանդացիները
մարդկային զարգացման և քաղաքակրթութեան
զարգացման հասել պրծել են—դրան համեմու-
նաւոր դեռ շատ բան է հարկաւոր. բայց ընդհանրա-
պէս կարելի է ասել, որ ֆինլանդացիները խիստ
օրինակ առնել ոչ միայն փոքր աղբիւրը, ինչպէս և
մենք հայերս, այլ մի քանի բաներում իրաւ
օրինակ վերցնում են նոյն իսկ հիւսիսային ամերի-
կացիք և ուրիշ մեծ ազգերը:

Ֆինլանդիան չը նայելով, որ պաղ երկիր է ու
տարին ուժը ամիսը ձմեռ է լինում, չը նայելով որ
ցորեն և ուրիշ շատ հարկաւոր բոյսեր ու ծառեր
այս երկրում չեն բուսում, բայց ուրիշ կող-
մից լի է այս երկիրը զբնոյս ապաւան-
ներով ու միւս կողմից հարկաւոր ու հա-
զարաւոր ընկերով այլ և այլ ձևի ու մեծութեան,
և այնու ամենայնիւ խիստ մշակված է, ամեն մի
թղթաւոր երկիր, որը կարելի էր ապաւաններից
կամ ձահիճներից խել և օգտակար դարձնել արդէն
կամ խլված է կամ խլվում է: Չեռք, երկաթ,
վառօղ և զինամուր գինիք ցերեկ գործում են
անդադար: Հանապարհները ամեն տեղ լաւ և
զրտոված են, լաւ են պահպանում հիններ
և նորերը չնկում: Գրեթէ ամեն մարդ սկսում է
գործը առաւօտեան ժամը 6-ին և վերջացնում
երեկոյեան 7-ին: Սրանց աների, փողոցների, խա-
նութների, գործարանների և ուրիշ շատ բաների
մասին չեմ կարող մանրամասն գրել, միայն մի
քանի նիւթեր կը վերցնեմ:

Այս երկրի բնակիչները մեծ ազանութիւն և
հանգստութիւն են վայելում. թէ ոստիկանութիւ-
նը, թէ դատարանները շատ քիչ են զբաղված,
բաղդատելով մեր Կովկասեան երկրների հետ:
Կառավարութեան պաշտօնեաները վերին աստիճա-
նի քաղաքավարի ու մարդահանդ են. ոչ մի
պատճառով ձեռք չեն նկատել, մի գործ որ այսօր
կարելի անել անկարելի է որ վաղուան գցնէ: Ես
երկու անգամ պատենութիւն ունեցայ այստե-
ղի պաշտօնավարներում գտնվել իմ անձնական
գործերի մասին. մէկը այս երկրի ամենաբարձր
պաշտօնավարն էր՝ գեներալ-նահանգապետի կան-
գիրան և միւսը ոստիկանատունը. երկուսն էլ
չէ պէտք էր թողնել ստանալ մէկից մի
ձեռք, իսկ միւսից մի պատճէն և մի անցա-
թուղթ. երկու տեղերումն էլ իմ ուղած թղթերս
պատրաստեցին ու պահարանի մէջ ծրարած ծառայի
ձեռքով ինձ ուղարկեցին: Անցաթղթի վրա տարված
էր, որ պէտք էր 2 մարտի 40 պէնի վճարել. այդ
փողը տուի սպասաւորին և ուրիշ ոչինչ: Այստեղ
ինչպէս երևում է ամեն մարդ կատարում է իր
պաշտօնը և իր ուժով է բաւականանում առանց
մի կողմնակի վարձատրութեան սպասելու: Պա-
տասան մի ծառայողի հետ խօսակցութիւն ունե-
ցայ և յիշեցի, որ մեր երկրներում պաշտօնեա-
նեւրն նրանց անհոգութեան կամ անհաւատար-

արութեան համար քանի քանի անգամ զոհու-
նում են և յարուստ վաշխառուի հարստանալու-
թեան և նրա թշուառ դո՛ւր սղալի վախճանի մա-
սին, իսկ միւսները այնպէս են լուր, որ կար-
ծէր դէպքը ոչ թէ թիֆլիսում, այլ Չինաստա-
նում է պատահել:

Լրագրութեան մէջ տեղի է ունենում մի որ և
է արտաբեր երկուք, մի որ և է գաղթվալի ցեխ
է գցում այս կամ այն պատկառելի անձնաւոր-
ութեան վրա, կամ անպաւուում և է լրագրութեան
և գրողի անունը իր փողոցային վարմունքով:
Լրագրութեան օրդաններից մէկը արվում է յա-
րուցանում, իսկ միւսը այնպէս է ձևացնում, որ
իբր թէ չէ լուր, չէ տեսնում այդ բոլորը...

Լրագիրներից մի քանիսը իրանց ուշադրութիւնը
կենտրոնացնում են մի որ և է հերթական հարցի
վրա՝ լինի դա անասական, զարգացական, թէ
կառավարչական, հասարակութիւնը սպասում է
այդ հարցերի պարզութեան, և ահա լրագրութեան
միւս օրդանները իրանց էջերը կամ պատճէնտե-
րով են լցնում, կամ թէ զբաղվում են Գլխաւորի
գօտեմարտութիւնների և կամ փողոցում աքա-
ղանքների կուխների նկարագրութիւններով...

Հասկանալի է, որ այդպիսի դիրք բռնելով դէ-
պի հասարակական խնդիրները, այդ լրագիրները
միմեանց ուղղութեան, միմեանց բովանդակու-
թեան և միմեանց կարծիքների հետ էլ ծանօթ
չեն, միմեանց հայեացքների մասին էլ տեղեկու-

մութեան համար քանի քանի անգամ զոհու-
նում են և յարուստ վաշխառուի հարստանալու-
թեան և նրա թշուառ դո՛ւր սղալի վախճանի մա-
սին, իսկ միւսները այնպէս են լուր, որ կար-
ծէր դէպքը ոչ թէ թիֆլիսում, այլ Չինաստա-
նում է պատահել:

Պաշտօնի և պարտականութեան մէջ հաւատա-
րելով լինելը գրեթէ ծայրայեղութեան են հասցրել:
Մեծ վստահութեամբ կարելի է ասել, որ երկրի
ընդհանուր գանձարանից մի կօպէլ չէ կորչում:
Ամեն մի ֆինլանդացի, լինի նա կառավարու-
թեան ծառայող թէ ժողովրդի պաշտօնեայ,
իրան պատիւ է համարում իր ստանձնած պաշ-
տօնը կարգին և լաւ կատարել: Լրագիրները,
որոնցով երկիրը լի է, արթուն են և ամեն բան
հանում են հրապարակ. ոչ գովաւանական ճա-
ւեր, ոչ պախարակիչ անխճներ ու յիշոցներ են
ասում, նկարագրում են գործը, և այդպէս բա-
ւական է դարգացած ժողովրդին: Որեւէի հա-
մար քաղաքն ունի հրաշք խմբի, քաղաքի մի
տեղում՝ ասեմ հրդեհ է պատահում, այդ այլ և
այլ խմբեր իրանց գործիքներով և մարդկան-
ցով վազում կրակը հանգցնում են: Միւս օրը
լրագիրները մանրամասն նկարագրում են թէ
իրաւաբանիւր խումբ ինչ է արել կամ որ անը
մանաւորապէս օգտակար գործ կատարեց: Հշտու-
թեամբ գրում են կրակի երեւել և թէ քանի
բողբ անցնեց յետոյ եկաւ այս և այն խումբը:
Սրանից ամեն ընթերցող հասկանում է թէ որ
խումբը որքան փոք է եղել և նա ով ամենից
առաջ է եկել և հրդեհը հանգցնել սկսել, նա իրան
փառաւորված է գրում հասարակութեան առջև:
Տուն չը կայ որ լրագիր չը ստանայ, մարդ չէ
տեսնի, որ օրվայ լրագիրներից մէկը, երկուսը
կամ էլ ասելին արդէն կարգացած չը լինի: Առա-
ւօտեան խիստ կանուխ՝ ժամը 6-ին կամ 7-ին
արդէն 10- կամ 12 տարեկան տղիք լրագիրները
ցրվում են ամբողջ քաղաքում, ի հարկէ, ստորա-
գրովներին և փոքր վճարածներին:

Մի խիստ հաճելի երեւոյթ է և բարձր քաղաքա-
կրթութեան նշան թէլեֆօնի գործածութիւնը:
Հաղիւ մի տուն գտնել, օրին վաղվաթիւն չը լինի
այդ բարակ թիւը: Եւ ինչ հիմանի վրա թիւն:
Ոչ միայն բարձրաստիճան անձինք և պաշտօնա-
կան տեղերն ունեն թէլեֆօն, այլ ամենահասարակ
խանութներն էլ, ինչպէս դերձակ, կօշիկաւոր,
մսավաճառ, և այլն: Ձիւ տանը մէկը հիւան-
դանում է. դուք իսկոյն սկսում էք խօսել բժշկի
հետ և նա հարցուփորձով խմանում է հիւանդի
վիճակը և ձեռք ստում որ իր գաղը պէտք չէ
կամ թիւ պէտք էր, երբ կը գայ: Կանայք պէտք
չունեն խանութները գնալու: Ինչ որ ուզում են,
թէլեֆօնով ասում են մազաղիններին և նրանք
ճշգրտապէս կատարում են զրանց պահանջները: Մա-
վաճառին ասում է տանիլիւնը, որ այս ինչ չափ
միւս և այս ինչ տեղը ուղարկէ, և մի քանի վայը-
կեանից յետոյ արդէն աղան բերում է: Կամ ինչ
խանութում որ բան առնե՞ք իէս ֆունտ կամ 10

տակից հեղանակն փայտանի է արձակում:

Լրագիրներից մի քանիսը աղմուկ են յարուցա-
նում մի որ և է հարուստ վաշխառուի հարստանալու-
թեան և նրա թշուառ դո՛ւր սղալի վախճանի մա-
սին, իսկ միւսները այնպէս են լուր, որ կար-
ծէր դէպքը ոչ թէ թիֆլիսում, այլ Չինաստա-
նում է պատահել:

Լրագրութեան մէջ տեղի է ունենում մի որ և
է արտաբեր երկուք, մի որ և է գաղթվալի ցեխ
է գցում այս կամ այն պատկառելի անձնաւոր-
ութեան վրա, կամ անպաւուում և է լրագրութեան
և գրողի անունը իր փողոցային վարմունքով:

Լրագիրներից մի քանիսը իրանց ուշադրութիւնը
կենտրոնացնում են մի որ և է հերթական հարցի
վրա՝ լինի դա անասական, զարգացական, թէ
կառավարչական, հասարակութիւնը սպասում է
այդ հարցերի պարզութեան, և ահա լրագրութեան
միւս օրդանները իրանց էջերը կամ պատճէնտե-
րով են լցնում, կամ թէ զբաղվում են Գլխաւորի
գօտեմարտութիւնների և կամ փողոցում աքա-
ղանքների կուխների նկարագրութիւններով...

Հասկանալի է, որ այդպիսի դիրք բռնելով դէ-
պի հասարակական խնդիրները, այդ լրագիրները
միմեանց ուղղութեան, միմեանց բովանդակու-
թեան և միմեանց կարծիքների հետ էլ ծանօթ
չեն, միմեանց հայեացքների մասին էլ տեղեկու-

պուր, խանութատէրը ձեռն տունը կուղարկէ,
միայն զրեցէք ձեռ հասցէն: Գնեքի մասին երբեք
խօսը դուք չէ լինում. միայն այսպիսի կարելի է
հարցնել վաճառականից թէ այս ապրանքը կար-
լի է մի քիչ էֆան տալ, նա էլ ասում է այս կամ
ոչ և բանը վերջանում (վայ, վայ, վայ թաւառ
չօվի քարվանսարան):

Շուտով մնացել են թէ արդեօք որ լաւ
բանը գրեմ թողէք նկարագրում մի քիչ արանց
ուսումնական և կրթական գործերը: Տեսակ տե-
սակ զարդանքներ անթիւ և անհամար են համա-
լսարանից սկսած մինչև ապուհներին խնամող դըռ-
րոցը: Ամբողջ ժողովուրդը, թէ կին և մարդ, կար-
գալ գիտէ: Գիմնազիկներում յունարէնը կամելի
թողված է և լատինները մինչև ուսուցող գիմնա-
զիաների 5-ը կամ 6-ը դասաւան ընթացքը է, իսկ
պահանջվում է չլեզերէն և ֆիններէն բուական
հիմնաւոր: 17 և 18 տարեկան ուսանողներ
խիստ շատ կան: Այս օրերս մի երիտա-
ւարդ, որը միմիայն 20 տարեկան էր, մաթեմա-
տիկայի դոկտորութեան քննութիւն տվեց: Բէա-
լիսները կարող են համարարան մտնել և լատի-
ներէնի քննութիւնը տալ երբ որ ուղեն: Թէ գիմ-
նազիստ, թէ ուսանող, կարող են ամենքն էլ
ամուսնանալ: Ուսանողը 10 տարի իրաւունք ունի
իր քննութիւնները ուշացնելու: Ամեն կերպով
հեշտացված է ուսումը:

Մի երկու շաբաթ օրանից առաջ այստեղի հա-
մալարանում մի գեղեցիկ տօն կատարվեց, որը
տեղի է ունենում ամեն չորս տարին մէկ անգամ:
Այս օրը բոլոր այն ուսանողները, որոնք այդ չորս
տարեկա ընթացքում մադիստիկ կամ դոկտորու-
թեան քննութիւն են տուել, կանաչ դալիսեայ
պսակով պսակվում են ահագին հանդիսի մէջ:
Մօտ 4 հազար հոգի ներկայ էին, որ համալսա-
րանի մի յայտնի պրօֆէսոր գրեթէ 200 գիտ-
նականների մատը ոսկի մատանի և գլուխը պսակ
գրաւու 20-ի չափ անձանց գլուխը դոկտորութեան
գլխակ տուաւ: Երբեք գլխակներ էլ որ 50
տարի սրանից առաջ, այսինքն 1840 թիւին էին
պսակված և հիւսիս դեռ ողջ էին, նրանց այնպիսի
գլուխները յօդեւեան թագով դարձրելեցան: Սրա-
ւաճք էր այն տեսարանը, երբ որ այդ ծերունիների
թիւում Ֆինլանդիայի երեւելի բանաստեղծ Տոպե-
լիուս մօտեցաւ ամբիւնին իր պսակը ստանա-
լու, այդ բողբին բոլոր չորս հազար հոգիք ի
պատիւ իրանց ազգային սիրելի բանաստեղծին
ուղիկ կանգնեցան: Տոպելիուսի պատկերը կախ-
ված է համալսարանի դահլիճում. իսկ միւս մեծ
բանաստեղծ Բոնեբեքը, որը միւսած է, արձան
է դրված քաղաքի ամենալաւ տեղում:

Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՌԵՆՏ

Այսօր, հինգշաբթի, 14-ին յունիսի, իրնէստօ
Բօսֆօրի վերջին ներկայացումն է լինելու: Դա լի-
նելու է հուպակաւոր ողբերգուի բնակիչը: Կը
ներկայացվի «Լուսիկի XI-որդ» դրամա, 5 դր-

թիւն չունեն: Թէ ինչ է գրում հայոց լրագիրը
այս կամ այն հարցի մասին,—այդ չը գիտէ վրաց
լրագիրը, թէ վրաց լրագիրը ինչ կարծիք ունի
այս և այն նշանաւոր տեղական խնդրի մասին,—
այդ պարտք չէ համարում գիտնալ ուսու լրագի-
րը: Միմեանից թարգմանել մի քանի բոլոր
պատմութիւնների կամ գրողութիւնների մասին,—
ահա այն նիւթը, որ տեղական մի լրագիր փոխ
է առնում միւսից...

Հետեանքը:—Հետեանքը այն է, որ տեղական
մամուլը չէ կարողանում իր բուն կոչման բարձ-
րութեան հասնել, չէ կարողանում ոչ մի հարցի
մասին համարալուծութիւն կապանել և դրա հետ
միտմիտ չէ կարողանում նպաստել հասարա-
կական և ուրիշ կարծիք կազմելուն, անընդու-
նակ է դառնում զեկաւարելու հասարակական
կարծիքը... Այդպիսի մամուլը ոչ թէ չէ կարող
զեկաւարել հասարակաց կարծիքը, ոչ թէ չէ կա-
րող նպաստել հասարակաց կարծիքի կազմելուն
այլ մինչև անգամ կը ռուսարեցնի միտմիտ ընթեր-
ցողին, որը տեսնելով մի և նոյն երկրի մէջ, մ
և նոյն ժողովրդի համար հրատարակվող լրագիր
ները մէջ այդքան հակասութիւններ և թաւառ
թիւններ, միմեանքայն չիտված կը հարցնի—
«Ո՞րն հաւատալ, որն հետեւի...»

Եւ Ապարիկ

տական և անհատական կալուածական բանկերի գը-
րաւական թերթերը՝ նոյն հիմունքներով, ինչպէս
ընդունուած էին 2-րդ ներքին փոխառութեան
տոմսերը:

ՊԵՏԵՐՈՎՈՒԳ, 13 յունիսի: Երեկ կայացաւ չոր-
րորդ միջադրացին բանտային կոնդէսի վերջին
նիստը, նախադատութեամբ պատուաւոր նախագահ
Ալեքսանդր Պետրովիչ Օրդենբուրգեան պրինցի:
Գլխաւոր բանտային վարչութեան կառավարիչ
Գալկին-Վրասկին և Հերբէտ ու Գիլիսոմ պատգա-
մաւորների ձառնիք յետոյ, յայտնուած է եղել ու-
րոշումը, որ հետեւեալ միջադրացին բանտային
կոնդէսը կայանալու է 1895 թվին, Պարիզում:

ՄԱԴՐԻԴ, 13 յունիսի: Պաշտօնապէս յայտնուած
է, որ Վալենցիայում գոյութիւն ունի ասիական
խօլէրան:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՎՈՒԳԻ ԲՈՐՍԱ

Յունիսի 12-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ. . .	86	բ.	50	կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ . . .	42	»	40	»
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	34	»	37	»
Ոսկի . . .	արծէ.	6	»	99
Մարքային կուպոններ . . .	139	»	75	»
Արծաթ . . .	1	»	9	»
Բորսային դիսկոնտներ . . .	5 1/2	և	70/0	»
Պետ. բանկի 5 1/2 տոմս 1-ին չըջանի. . .	99	»	75	»
— — — — — 2-րդ . . .	100	»	—	»
— — — — — 3-րդ . . .	99	»	75	»

— — — — — 4-րդ . . .	100	»	—	»
— — — — — 5-րդ . . .	99	»	75	»
— — — — — 6-րդ . . .	99	»	75	»
60/0 ոսկեայ բէնտա	150	»	—	»
40/0 ոսկեայ փոխառութիւն	—	»	—	»
Արեւելեան 5 1/2 փոխառ. 1-ին չըջ. . .	100	»	87	»
— — — — — 2-րդ . . .	100	»	75	»
— — — — — 3-րդ . . .	100	»	75	»
Ներքին 5 1/2 առաջին փոխառութիւն. . .	235	»	50	»
— — — — — երկրորդ . . .	215	»	75	»
— — — — — երրորդ աշն. կալ. բ. . .	213	»	25	»
Պետական. երկաթուղային բէնտա . . .	100	»	87	»
5 1/2 1/2 բէնտա	103	»	50	»
40/0 ներքին փոխառութիւն	86	»	87	»
50/0 գրաւ. թղթ. աշն. կալ. բանկի. . .	99	»	87	»
40/0 վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. . .	103	»	50	»
4 1/2 1/2 գրաւական թղթեր կալուած. . .	—	»	—	»
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. . .	—	»	—	»
— — — — — թղթադ. . .	98	»	25	»

Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. . .	96	»	12	»
ընկերութեան օրդինացիաներ. . .	94	»	75	»
Մոսկովայի քաղաք. օրդինացիաներ. . .	95	»	25	»
Օղէսայի . . .	—	»	—	»
Թիֆլիսի . . .	—	»	—	»
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի. . .	—	»	—	»
— — — — — Գաւթայի . . .	—	»	—	»

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը
ամուր է:

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Ն Ե Ր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՏԱՐԻՑ

Պաշտօնական տեղեկութիւնները համեմատ դեռ անցեալ տարի Գուճայիսի նախագի չորսպանեան
և քուլթայիսեան գաւառներում ֆիլիսիսերա է երևացել խաղողի վաղերի վրա, որոնք զանազան են 14
զանազան գիւղերում և Գուճայիս քաղաքում: Այնպէս որ այդ հիւանդութիւնը բուն է դրել 80
վերստ տարածութեան վրա Միւրգելիայի սահմանի վրա զանազան Մատիսնայ գիւղից մինչև Պէր-
վէսի գիւղը, չիտտուրեան մարզանքի հանքի մօտ և Թիֆլիսի նախագի սահմանից 25 վերստ տա-
րածութեան վրա: Վարակված այգիները մեծ մասամբ արդէն չորանում են, և միայն մի քանիները,
որոնք դեռ նորերս ենթարկվեցան ֆիլիսիսերայի ազդեցութեանը, պահպանում են առ ժամանակ
իրանց սովորական արտաքին տեսքը: Վաղերի համար ամենավտանգաւոր հիւանդութեան այդպիսի
տարածումը, որը, չը նայելով ձեռք առած միջոցներին դրա դէմ, դեռ չարունակվում է, — ստիպում
է նախազգական վարչութեանը զգուշացնել Թիֆլիսի նախագի պ.պ. այգիներին սպառնացող
չարիքի մասին և հրաւիրել նրանց օրպէս զի իրանց իրանց կողմից զգուշութեան ամեն միջոցներ
ձեռք առնեն, և ամբողջապէս յոյս չը դնեն միայն վարչութեան վրա, որը, առանց ընկալիչների մաս-
նակցութեան, անգործ է աշխույժեցանքը դիմադրել այդ չարիքի տարածման: Այդ տեսակէտից, նախ և
առաջ պարտաւորութիւն է դրվում նրանց, ում հարկն է, ձեռք չը բերել վերոյիշեալ նախադրում
(որի ամբողջ տարածութիւնը, հաշուելով Մուխոմի և Բաթումի չըջաններն ևս, ֆիլիսիսերային տեսա-
կէտից կասկածելի է համարվում) վաղեր և վաղերին վերաբերեալ զանազան պատկանելիքներ, իսկ
վարակված տեղերից ձեռք չը պէտք է բերել ամեն տեսակ բոյսեր, խոտ և յարդ, բացի հացահա-
տիկից և թութուների չորացրած տերեւների ձեռք: Մի և նոյն ժամանակ չը պէտք է թող տալ, որ
Գուճայիսի նախագից տանվեն հող մշակելու զանազան գործիքներ, որպէս են՝ թիւր, քուլագեր և
այլն: Թէ այդ վերջին նպատակին համարելու համար, և թէ վաղերը և վերոյիշեալ զանազան առարկա-
ները նախագի ներս բերելուն առաջին առնելու համար, անհրաժեշտ է առանձին ուշադրութեամբ
հսկել Գուճայիսի նախագի եկող այգիներին և բանտներին վրա, որոնք, — որպէս փաստերը
վկայում են, — յաճախ դալիս են հէնց այդպիսի առարկաներով: Այս թախանձանքով խորհուրդ է
տրվում տեղերին, որպէս զի այն այգիներին մասին, ուր վերջին 10—15 տարիներում խաղողի վա-
ղեր էին բերվում Գուճայիսի նախագից կամ արտասահմանից, նոյնպէս այն կասկածելի այգիների
մասին, որոնց մէջ վաղերը առանց յայտնի պատճառի չորանում են, առանց յետաձգելու իմաց տան
կամ տեղական ոստիկանութեան զլխաւորին, կամ Թիֆլիսի նախագի պետական կալուածների վար-
չութեանը, կամ նախազգապետի զխաւորանք կամ անմիջապէս Կովկասեան ֆիլիսիսերային մասնաժո-
ղովին, որպէս զի միջոցներ ձեռք առնվին մասնագէտների ձեռքով հետազոտելու այդպիսի վաղերը:

Վերջապէս պ.պ. այգիներին և ուրիշ անձանց նորից յայտարարվում է, որ այսպիսի առաջ-
նակարգ նշանակութիւն ունեցող գործում եթէ իշխանութեանը միաձայնուած և ջերմ գործակցութիւն
չը ցոյց տան իրանք այգիները, ֆիլիսիսերային հիւանդութիւնը չուտով բուն կը դնի նախագի այս
կամ այն տեղում և դրա տարածման հնչառութեան պատճառով, ոչ միայն կը ոչնչացնի բազմաթիւ
մասնաւոր ոստիկանութիւններ, այլ և ժողովրդական թշուառութեան չափեր կընդունի, որը կորստա-
բեր վտանգ է պարտնակում այն պատճառով, որ դրա կորստաբեր հետեւեալները մասնաւոր շատ
զգալի կը լինեն երկար տարիների ընթացքում:

Գրիգոր Արծրունու գրական 25-ամեակի տօնախմբութեան ԿԱՐԳԱԴԻՐԻՉ ՄԱՍՆԱ-
ԺՈՂՈՎԸ խնդրում է յօրեղանի ժամանակ եղած բոլոր պատգամաւորներին և
պատգամաւորուհիներին, որոնք դեռ չեն ուղարկել իրանց պատկերները, շտա-
պին ուղարկել իրանց լուսանկարները, որոնցից պիտի կազմվի առանձին ալբոմ:
Պէտք է ուղարկել շատ շուտով և հետեւեալ հասցեով. Тифлисъ. Редакция
„Агдоуръ“.

ՖԻՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԵԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱՃԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՈՆԴՈՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ
Ուրբաթ, 15/27 յունիսի դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ MANEHE (ՄԱՆԷՔԷ) շո-
քեւաւոր, նաւապետ CAUVIN (ԿՕՎԷՆ) գէպի Կ. Պոլիս, Մարսէլ, Հալլը և Լոնդոն,
մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները:
Ագէնաները՝ ԲԱԹՈՒՄԻՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐ, ԹԻՖԼԻՍԻՄ՝ ԳԵՈՐԳ ԶԵԻՔԵԱՆ ԶՈ
ՀԵՋՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ ԳՕԼԴԼՈՒՍԷ:
2—2

ՄԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ, երեք սենեակներից բաղկացած, խոհանոցով և պահեստով
վարձով է տրվում: Օրերի խնամովստեամբ փողոցի վրա, տուն ԳԱՐԱՆՈՎԻ:
1—2 (հ. Ե.)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի դի-
տութեան ընդհանրութեան, թէ քաղաքային Խորհուրդը ի նկատի ունենով առաջին
չորս տարով (1891—1894) քաղաքային ընդհանուր ընտրութիւնները, 1890 թ. մարտի
26-ի նիստում որոշեց.

- 1) Կազմել ընտրողական ցուցակներ մինչև ներկայ տարվայ օգոստոսի 1-ը:
- 2) Ընդհանուր անբաժան կալուածքի մասնատրերին թողարկել յայտնելու վար-
չութեանը մինչև օգոստոսի 1-ը ընդհանուր կալուածքում իրանց մասը ունենալու
մասին, ցոյց տալով իրանց պատկանելի բաժինը: Յայտարարութիւնը եթէ իր ժամանա-
կին չը ներկայացնեն, այն ժամանակ վարչութիւնը հաւաքած հարկը հաւասարապէս
կը բաժանէ կալուածատերերի մէջ, եթէ յայտնի է նրանց թիւը:
- 3) Վարչութեան կողմից պատրաստած ընտրողական ցուցակները յայտարարել ի դի-
տութեան ընդհանրութեան սեպտ. 4-ին, ուղարկելով յիշեալ ցուցակները, իբրեւ տեղային
լրագիրների յաւելում, սրանց քաղաքային բաժանորդներին և սրանից անկախ ցուցակ-
ները հանդէս հանել խորհրդարանի դահլիճում:
- 4) Ընտրողական ցուցակներում եղած անկանոնաւորութեան դէմ քաղաքի բնակիչ-
ների կողմից արած նկատողութիւնները ընդունել քաղաքային վարչութեան մէջ բացա-
ռապէս սեպտ. 7-ից մինչև 21 և յետ այնօրի ցուցակները ներկայացնել խորհրդի հաս-
տատութեանը:

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը համաձայն Բարձրագոյն հաստատած քաղաքա-
յին կանոնադրութեան 17 և 22 յօդ. հրաւիրում է պ.պ. ամասերներին, որոնք ցանկա-
նում են մասնակցել առաջին քաղաքային չորս (1891—1894) տարի ժամանակով
ընդհանուր ընտրութիւններին, ներկայացնել անմիջապէս քաղաքային զանաւորանքին մինչև
այս տարվայ յուլիսի 31-ը իրանց կալուածների վրա մնացած գնահատութեան հարկի
ապառիկ դրամները: Բաղաքային վարչութիւնը այսու յայտարարում է, թէ այն անձինք,
որոնք նշանակեալ ժամանակամիջոցին լիովին չեն ներկայացնել իրանց վրա մնացած
ապառիկները, ընտրողական ցուցակների մէջ չեն նշանակվի:

2—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖԻՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԵԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւորի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեք-
շաբթի օրերը, երկուշաբթի մի անգամ, հինգշաբթի 4/16 ապրիլից սկսած:

ԵՒ ՓՈԽԱԳԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պոլիս, հինգշաբթի օրերը, երկու-
շաբթի մի անգամ, հինգշաբթի 26 ապրիլից (մայիսի 8-ից) սկսած:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՎԵՐԸ ԳՈՐԻՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Հինգշաբթի, 21 յունիսի (3 յուլիսի), շոգենաւ ՄԻՆԳՐԷԼԻԱՆ, նաւապետ ԺԻԲՈՒՆԻ:

— 5/17 յուլիսի	— ԱՆԱՏՈԼԻԱ	— ԳԱՐԻԲ
— 19/31 յուլիսի	— ՍԻՐԿԱՍԻ	— ԲՕՇԷԼ
— 2/14 օգոստոսի	— ՄԻԳՐԷԼԻԱՆ	— ԺԻԲՈՒՆԻ

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճին
դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄԻՄ պ. Գարանիսին, Նաբեւէժնայա, իսկ
Թիֆլիսի՝ պ. Վիկտոր ԴԱՐՆՈՒՆ, նախկին Արծրունու գաղթեայում № 114.
3—10 (հ. Ե.)

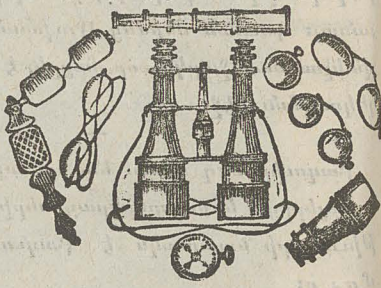

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ

ՃԱՄԱՑՈՑՅՆԵՐԻ ՄԱԳԱՋԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Պալատի աշուղ զիմաց, անկիւնի մագաղիմում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նո-
սկեայ, նիկեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱՎՆՈՑՆԵՐ,
ՊԷՆՍԵՆԵՐ և ԼՕՐԵՏԵՆԵՐ: Թատրոնական և դաշտային ԲԻՆՈ-
ՎԼԵՐ, ԶԵՐՄԱՍՏԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և
թէ վանանների համար վերատառագրված և վկայական ունեցող
ՄԱԿԱՆՄԱՎ, ջերմաչափեր: Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ,
արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մե-
տաղական թկեր:

Այնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների
պատուէրով:
Մագաղիմում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի
նորոգելը և ապագիների դնելը:
ԳՆԵՐԸ ամենաշափաւոր են:

21—50 (հ.)

ՊՐՕՎԻԶՈՐ Ա. ՇՏԷԻՆԵՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՁԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՐՕՂԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹՈԼԻՆԵՐ 50 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՕՎԱՑԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՑԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՑԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՈՊ.

ԳԼԻՍԻՈՐ ՊԱՀԵՍ:

ԹԻՖԼԻՍԻՄ՝ Դեղագործական
ապրանքների կովկասեան ըն-
կերութեան մէջ և պ. պ. Շահ-
պարանեանցի, Մակիէրի, Սէնչի-
կոյսկու և Ագմուրովի դեղա-
աներում:

16—52 (հ.)